

Wie schrijft blijft! Didactiek Schrijfvaardigheid in het mbo

Hoe stimuleer je mbo-studenten veel te schrijven, werk van elkaar en van zichzelf te corrigeren en hun schrijfproducten en schrijfvaardigheid te blijven verbeteren? Tijdens lezingen en workshops staan schrijfdoelen en leerdoelen, didactische werkvormen, feedback en correctie van schriftelijk werk centraal. De nadruk ligt op effectieve en inspirerende werkvormen en er zal aandacht zijn voor schrijflessen voor langzame en snelle leerders en tweedetaalverwerwers.

Programma vrijdag 27 september 2019, Regardz Eenhoorn te Amersfoort

9.00	Inloop
9.30 - 9.40	Opening Jacqueline de Maa, ITTA, Universiteit van Amsterdam
9.40 - 10.15	De historie van het Nederlands als gesproken en geschreven taal Marc van Oostendorp, Radboud Universiteit / In'To Languages
10.30 - 11.45	<i>Workshops</i> Keuze uit: <ol style="list-style-type: none"> 1 Formatief evalueren van schriftelijk werk Inge van Meelis, ITTA 2 (Peer) feedback op schrijfproducten Meike Korpershoek, Taalprof, Monica Koster, Tekster 3 Schrijfdidactiek voor NT2-studenten Lies Alons, Jacqueline de Maa, ITTA 4 Je schrijft omdat je iets wilt zeggen. Werkvormen die de schrijf lust opwekken Marleen Claessens, Hogeschool Inholland
12.00 - 12.30	Leren schrijven en schrijvend leren in het beroepsonderwijs: een theoretisch perspectief op effectieve schrijfdidactiek Catherine van Beuningen, Kenniscentrum Leren en Innoveren, Hogeschool Utrecht
12.30 - 13.30	Lunch
13.30 - 14.45	<i>Workshops</i> Keuze uit: <ol style="list-style-type: none"> 1 Je schrijft omdat je iets wilt zeggen. Werkvormen die de schrijf lust opwekken Marleen Claessens, Hogeschool Inholland 2 (Peer) feedback op schrijfproducten Meike Korpershoek, Taalprof, Monica Koster, Tekster 3 Schrijfcarousel, motiverende schrijfopdrachten Freerk Teunissen 4 Schrijfvaardigheid en studiesucces. De mogelijkheden van schrijfcoaching Mirjam Trapman, Fleur Degeling-Keupink, Saxion Hogeschool.
15.00 - 15.30	Schrijfvaardigheid ontleed. Onderzoek naar schrijfstrategieën en schrijf aanpak Gert Rijlaarsdam, Universiteit van Amsterdam
15.30 - 16.00	Taal is makkelijker als je denkt Frank van Pamelen, schrijver-dichter-cabaretier
16.00	Borrel

Beschrijving plenaire lezingen

De historie van het Nederlands als gesproken en geschreven taal. *Marc van Oostendorp, Radboud Universiteit / In 'To Languages*

Behalve de standaardtaal worden er in Nederland nog duizenden andere soorten Nederlands gesproken – de oude dialecten, de nieuwe straattaal, sms- en chat-taal en veel meer. Hoe komt het dat onze taal voortdurend aan het veranderen is? Wat voor soorten Nederlands zijn er? Is het niet verschrikkelijk onhandig voor de communicatie dat iedereen net een beetje anders praat? En moeten we ons er zorgen over maken over, of juist verheugen in de vitaliteit van onze taal? En over geen onderwerp wordt bij tijd en wijle zo verwoed gediscussieerd als over weer een nieuwe spellingregel.

Taalnormen blijken gebaseerd te zijn op een groot aantal verschillende mogelijke criteria die elkaar soms weerspreken en in ieder geval voor een belangrijk deel cultureel bepaald zijn. Een norm die wij weinig hanteren terwijl er misschien wel meer voor te zeggen valt is: wat zeggen en schrijven succesvolle taalgebruikers?

Leren schrijven en schrijvend leren in het beroepsonderwijs: een theoretisch perspectief op effectieve schrijfdidactiek. *Catherine van Beuningen, Kenniscentrum Leren en Innoveren, Hogeschool Utrecht*

Veel docenten ervaren het onderwijzen van schrijfvaardigheid als complex en tijdrovend. Als gevolg daarvan krijgt schrijven in het curriculum in vergelijking met de andere vaardigheden vaak weinig aandacht. Dat is jammer, want schrijfonderwijs kan – zeker in een mbo-context – ten behoeve van verschillende onderwijsdoelstellingen ingezet worden. Effectief schrijfonderwijs leert studenten niet alleen schriftelijk communiceren ('learning-to-write'), maar schrijven kan ook ingezet worden ter ondersteuning van taalontwikkeling en kennisverwerving ('writing-to-learn'). Een tekst die iemand schrijft, is namelijk niet alleen het resultaat van zijn/haar taalvaardigheid; schrijven zelf kan ook als motor fungeren in het (taal)leerproces. In deze lezing worden inzichten uit theorie en onderzoek met betrekking tot deze twee functies van schrijfonderwijs vertaald naar implicaties voor de praktijk van het beroepsonderwijs.

Schrijfvaardigheid ontleed. Onderzoek naar schrijfstrategieën en schrijfaanpak. *Gert Rijlaarsdam, Universiteit van Amsterdam*

Hoe kan onderwijs bijdragen aan verbetering van schrijfvaardigheid van leerlingen? Gert Rijlaarsdam doet al jaren onderzoek naar deze vraag. Het LIFT-onderzoeksproject waar hij nu aan werkt, bestaat onder andere uit een nationale peiling van de schrijfvaardigheid van vwo-leerlingen. Daarnaast wordt onderzoek gedaan naar de schrijffattitude van leerlingen en de aanpak van schrijftaken het effect van interventies zoals feedback en instructie. Gert Rijlaarsdam presenteert de resultaten uit het onderzoek tot nu toe, en vergelijkt deze met de gegevens uit een klein deelonderzoek in het mbo, dat speciaal voor de MBO Taalacademie is georganiseerd.

Taal is makkelijker als je denkt. *Frank van Pamelen, schrijver-dichter-cabaretier*

Straattaal, streektaal, schrijftaal, spreektaal. Hoe logisch zit het Nederlands in elkaar? Op welke taal kunnen we rekenen? In een wervelwind van woorden fileert schrijver-dichter-cabaretier Frank van Pamelen de zinnen van ons bestaan. Puntig en poëtisch, hersenschuddend en vol humor. Frank heeft een wekelijkse taalcolumn op NPO Radio 1, presenteerde o.a. Vroege Vogels en De Taalstaat, en staat in theaters als taalkunstenaar. Vandaag laat hij zien dat taal makkelijker is als je denkt.

Beschrijving workshops

Formatief evalueren van schriftelijk werk. *Inge van Meelis, ITTA; Marianne Evegroen, Zadkine Startcollege*

Formatief evalueren is een hulpmiddel om actief leren in de Nederlandse les te stimuleren. Met werkvormen voor formatief evalueren gaat de docent na welke aspecten van een vaardigheid studenten al beheersen of begrijpen. De docent deelt deze informatie met studenten om het leerproces te sturen. Dit kan door interactieve werkvormen of tussentijdse toetsing, gecombineerd met effectieve feedback. In het praktijkonderzoek *Grip op leerpotentieel* hebben docenten Nederlands in het mbo gericht werkvormen toegepast om te onderzoeken of formatieve evaluatie bijdraagt aan meer eigenaarschap van leerlingen, hogere motivatie en betere leerprestaties. In de workshop delen we deze ervaringen en bekijken we voorbeelden uit de lespraktijk.

(Peer)feedback op schrijfproducten. *Monica Koster, Tekster; Meike Korpershoek, de Taalprof, ROC van Amsterdam*

Hoe geef je een student schriftelijke feedback op een schrijfproduct en hoe stimuleer je studenten om elkaar feedback geven? Hoe zorg je dat de student gemotiveerd wordt om zijn tekst te reviseren of om op zijn minst deze feedback te gebruiken bij het schrijven van een nieuwe tekst? Op welke aspecten van de tekst richt je je? Hoe

formuleer je je feedback? Met deze vragen gaan we aan de slag tijdens deze workshop. Aan de hand van de academische literatuur over dit onderwerp en een aantal good en bad practices van feedback op schrijfproducten, formuleren we een aantal criteria waaraan goede schriftelijke feedback moet voldoen. Nadat we bepaald hebben waar goede feedback aan voldoet, gaan we zelf aan de slag en voorzien we een tekst van een student van feedback.

Schrijfdidactiek voor NT2-studenten. *Lies Alons, Jacqueline de Maa, ITTA*

Schrijven is een complexe vaardigheid, waarmee mbo-studenten vaak worstelen. Voor de NT2-student komt daar nog bij, dat ze minder kennis van het Nederlands hebben. Hoe kunnen we het schrijfonderwijs zo vormgeven, dat ook NT2-studenten zich maximaal kunnen ontwikkelen? Aan de hand van een aantal voorbeelden uit de lespraktijk van mbo-docenten kijken we naar de kenmerken van taken, samenwerkvormen, schrijfstappen en feedback waarmee we NT2-studenten gericht kunnen ondersteunen.

Je schrijft omdat je iets wilt zeggen. Werkvormen die de schrijflust opwekken. *Marleen Claessens, Hogeschool Inholland*

Terwijl studenten op social media met verve en flair schrijven, verwordt dit op school vaak tot desinteresse en onzekerheid. In deze workshop halen we die natuurlijke gedrevenheid en flair de les in. Door zaken die er in hun persoonlijke leven toe doen vast te leggen en uit te wisselen, ervaren studenten dat schrijven een krachtig expressie- en communicatiemiddel kan zijn. Zo vergaren ze moed om dat ook in professionele settings te doen. In 'schrijfrollenspelen' experimenteren studenten met verschillende schrijvers- en lezersrollen in voor hun nieuwe communicatieve situaties. Het doel ervan is een context-sensitieve schrijfcompetentie. Deze competentie helpt hen om in te schatten welke uitingen passend gevonden worden in beroepscontexten maar ook om te overzien wat er gebeurt als ze daarvan af willen wijken.

(Peer)feedback op schrijfproducten. *Monica Koster, Tekster; Meike Korpershoek, de Taalprof, ROC van Amsterdam*

Hoe geef je een student schriftelijke feedback op een schrijfproduct en hoe stimuleer je studenten om elkaar feedback geven? Hoe zorg je dat de student gemotiveerd wordt om zijn tekst te reviseren of om op zijn minst deze feedback te gebruiken bij het schrijven van een nieuwe tekst? Op welke aspecten van de tekst richt je je? Hoe formuleer je je feedback? Met deze vragen gaan we aan de slag tijdens deze workshop. Aan de hand van de academische literatuur over dit onderwerp en een aantal good en bad practices van feedback op schrijfproducten, formuleren we een aantal criteria waaraan goede schriftelijke feedback moet voldoen. Nadat we bepaald hebben waar goede feedback aan voldoet, gaan we zelf aan de slag en voorzien we een tekst van een student van feedback.

Schrijfcarrousel, motiverende schrijfopdrachten. *Freerk Teunissen*

Hoe verzeker je dat je studenten zo veel mogelijk doen en zo veel mogelijk leren? Soms werkt het beter als je als docent een stapje terug doet. Zorg dat de studenten in beweging komen. Dat is het uitgangspunt van De Schrijfcarrousel, een schrijftrainingsmethode waarbij studenten elkaar gestructureerd peer feedback geven. 3.754 schrijftrainers, docenten Nederlands en (tekst)schrijvers hebben een Schrijfcarrousel-kaartenset ontwikkeld. Met deze kaartenset heb je een schrijftraining op zakformaat met de meest motiverende werkvormen van schrijftrainers.

Je moet maar durven: met de Schrijfcarrousel bepalen studenten of leerlingen zelf wat ze willen leren, ze vragen medestudenten of medeleerlingen om advies en ze waarderen zelf de adviezen. Als docent faciliteer je, luister je en geef je controle beheerst uit handen.

Schrijfvaardigheid en studiesucces: de mogelijkheden van schrijfcoaching. *Mirjam Trapman & Fleur Degeling-Keupink, Saxion Hogeschool*

Een goede schrijfvaardigheid is van invloed op de (onderwijs)loopbaan van mbo- en hbo-studenten. Uit een door ons uitgevoerd onderzoek blijkt dan ook dat voor mbo-studenten die doorstromen naar een hbo-opleiding de schrijfvaardigheid voor aanvang van de studie relevant is voor studiesucces in het hbo.

Door vroege signalering kunnen interventies al voor de poort of vroeg in het hbo-curriculum worden ingezet. In onze bijdrage gaan we dieper in op mogelijkheden om de schrijfvaardigheid van studenten te vergroten. Gesignaleerde knelpunten in de schrijfvaardigheid van mbo-studenten zullen aan bod komen. Aan de hand daarvan geven we praktische handvatten voor (non-directieve) schrijfcoaching en voor lesvormen die de het zakelijk schrijven in mbo- en hbo-opleidingen kunnen ondersteunen.